

GHETTOURILE DE PE BUG

N'am vizitat nici un ghetou și nu știu cum vor fi arătând la față aceste așezări ale seminției lui Israel; dar bănuiesc că ele trebuie să fie caracterizate printr-o specifică gălăgie de havră, foarte greu de descris și printr-o promiscuitate morală foarte accentuată, oricât de instăriți ar fi gospodarii unei astfel de așezări omeneste.

Dudeștii și Văcăreștii noștri, departe de a constitui ceea ce se numește un ghetou, au deosebiri mari de obiceiuri, cu ghettourile adevărate și din cauza împetșirării cu locuințele populației de băștină, adăsim că denumirea ce li s'a dat este mai mult de ordin figurativ.

În formă elegiacă și nostalgică, ghettoul a fost prezentat la noi de „literatul” jidan Ury Benador, pe care d. Călinescu criticul, l-a consacrat și l-a așezat, cu cinste, în altă lumină decât în aceea în care îl plasează rasa „Ghetto veac XX” a apărut în vitrinele noastre cu banderolă galbenă, pe care sta scris înduioșător: „Frescă a vieții evreiești și a mediului românesc. Sbuicum specific evreesc și general omenesc, individual și colectiv. Dinamism și spiritualitate”.

de Șt. Anghelescu

Intr'adevăr specific evreesc! Căci în această carte Benador amestecă pe Baruch ovreiel, cu istoria și cu literatura noastră veche și îl prezintă ca pe un participant activ în toată desfășurarea lor. Alături de precursorii dela „Gazeta Transilvaniei” dela „Luceafărul”, dela „Tribuna” Baruch, spune scriitorul jidan, se simte din nou „Instruat și împinteniit românesc”.

Baruch împinteniit românesc!... Și Benador amestecă în cartea lui pe Matei Corvin, pe Mircea cel Bătrân, pe Goga „rapsodul”, Oltul „râu blestemat” care s'a făcut adânc și lat”, cu Roș-hașana, cu Radio-Tiraspol, cu tovarășul Zalman Schächter, care se adresează proletariului evreesc din România (în idiș) la ora 22, cu Bătălia dela Călugăreni, cu Mihai Viteazu, cu Trecerea Dunării și din nou cu Iom-Kipur și cu sinagoga în alb, în care „glasul cantorului cântă jalnic Kol Nidre”...

O frescă lungă și incoherentă, pe care ne-a prezentat-o elieri, cu litere de tipar, acasă frescă pe care astăzi Fillderman o prezintă sub forma unor jalbe patetice, cu aceleași scopuri perfide de a înduioșa

inimi cari au lertat de etatea ori și nu s'au răzbunat niciodată.

„Ghetto veac XX” I... Titlu predestinat, căci ghettoul adevărat al acestui secol, abia acum începe să se închege. Dar nu sub forma poetică și lascivă pe care ne-au prezentat-o totdeauna jidanii în vremurile lor de răscruce.

Ghettoul veacului XX este ghettoul dela Bug.

Reacțiunea a trebuit să vină și să se contureze odată hotărât și la noi.

Este un act de proprie demetricală și lumea românească a început să se smulgă din lertargie. Deaceia decizia istorică a Mareșalului, de a demarca precis hotarele spirituale și teritoriale dintre noi și ei a întâmpinat pretutindeni efluvilla mari ale simpatiei și recunoștinței naționale.

Se prăbușesc barăci care se chemau palate și cad idoli cari se ridicaseră prin alții. Puterea noastră de primenire și de debarasare de ființele parazitare care au trăit atâta vreme pe trupul acestei nații, crește acum în toate proporțiile ei adevărate.

Se duc jidanii. Se duc spre Bug. Încep să se înfiripeze ghettourile unui veac nou, veacul al douăzecilea I...

de Pr. Gh. Butnariu

Așa dar, marile principii de omenie și de bună-tate creștinească, sunt iarăși invocate de evreii noștri, ca și cei de aiurea, când este vorba de propriile lor interese prezente și viitoare. Și în momentul de față, aceste interese sunt păcute de cele mai radicale primejdii. Alătea popoare, după veacuri de convețuire cu fiii lui Israel și mai ales după experiența generoaselor principii ale revoluției franceze, au început să-și dea seama că cele mai multe din anomaliiile vieții lor sociale, spirituale și economice, cari mergeau până la cele mai nefirești și mai tragice frământări politice și până la sângeroase încercări inter-

naționale cu neputință de explicat prin simplul interes al popoarelor cari apar pe scena deschisă a Istoriei, se datoresc acestui popor fără patrie și fără nici o aderență reală la ceea ce se cheamă conștiința umanității. Aceste popoare, cari au luptat cu propria lor conștiință creștină în decursul Evului Mediu pentru a-și înduși repulsia aproape organică, pentru că era adânc justificată prin instinctul lor de apărare împotriva acestui neam deicid, se văd silite astăzi să recunoască toată zădărnicia speranțelor moderne de a-l îngloba în ființa omenirii ca un element de ordine, de

construcție și de armonie și să revină la vechi măsuri de izolare și chiar de radicală izgonire dincolo de hotare și de s'ar putea, dincolo de orice hotare pământeste. Ele au ajuns să înțeleagă toată dreptatea acelor istorici din antichitate, cari spuneau despre poporul evreu că este „odium generis humani.”

Când citești pe istoricii și scriitorii lui Israel, rămâși fi-regte, foarte mișcat de lungile lor lamentații cu privire la cumplita tragedie pe care o trădește în Istorie și în actualitate acest popor destrăbănat. Par când aștepți să vezi nu mai puțin istorice pe cari o-

ceștia le tac din calcularea prudentă și pe cari ni le vedau istoricii celorlalte popoare, cu mai mult simț de obiectivitate, pentru că ei se pot ridica până la conștientizarea întregii umanități, atunci, pe lângă constatarea tragediei, găsești și explicarea ei. Există într'adevăr o generală și constantă aversiune a popoarelor împotriva lui Israel, dela începuturile lui ca popor distinct și până în zilele noastre. Nici un alt popor n'a fost în stare să bată acest record. Chiar dacă Istoria nu ne-ar edifica, bunul simț este în stare să ne dea răspunsul. Umanitatea nu exclude din sânul ei decât elementele permanent inadherente la ființa și conștiința ei. Priviți în jurul vostru și vedeți cum această umanitate se apleacă asupra celor mai înopinate triburi africane pentru a le vorbi în graiul plin de tubire al unui Livingstone și pentru a se recunoaște în ele. Acești primitivi, cu toată sălbăticia lor, înțeleg acest grai al solidarității umane și se țin ca niște copii de pulpana protectorilor lor mai mari. Se ivesc din nenorocire conflicte și războaie între popoare. Dar chiar în mijlocul măcelurilor, simțul solidarității umane își arată prezența și suspinul păcii între oameni se aude din ambele tabere. Un singur popor rămâne ireductibil în mentalitatea și moravurile lui ostile oricărei înțelegeri cu restul omenirii. Ce este poporul lui Israel? Un blestem al lui Dumnezeu? O piatră de încercare